

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De Europese Unie: wat is het beste medicijn?

Bakker, D.; Brantsen, A.; Bik, F.; Berisha, V.

Citation

Bakker, D., Brantsen, A., Bik, F., & Berisha, V. (2009). De Europese Unie: wat is het beste medicijn? *Bestuurskundige Berichten*, 24(3), 12-14. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211837>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211837>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De Europese Unie: wat is het beste medicijn?

De Europese Unie kampt met een imagoprobleem. Om de euroscepsis te verminderen, is het van belang te kunnen bewijzen wat de meerwaarde van een instituut als de EU is. Bovendien moeten politici zich niet meer aan verantwoordelijkheid op nationaal niveau onttrekken door 'Brussel' de schuld te geven van onpopulaire besluiten en aan te wijzen als beperkende factor van hun autonome beslissingsvrijheid. Wat dient er te veranderen om de EU weer aanzien te geven?

Danielle Bakker, Amber Brantsen, Frédérique Bik & Vanesa Berisha

Het Europees Parlement heeft een nadere beschouwing, omdat dit de enige direct gekozen volksvertegenwoordiging van de EU is, en dus 'de burgers van alle lidstaten [vertegenwoordigt]' (Versluis, 1996: 105). Het huidige Parlement wordt ingedeeld naar nationaliteit. Uiteengezet zal worden of een dergelijke indeling bevorderend is voor de besluitvorming binnen de Unie. De centrale vraag hierbij is of het Europees Parlement een Europese actor is die op nationaliteit of volgens ideologie ingedeeld moet worden.

Ook wordt onderzocht welke vorm van kieslijsten de voorkeur heeft. Dient de huidige vertegenwoordiging te veranderen, en zo ja, zouden Europese kieslijsten de voorkeur verdienen boven de huidige, nationale kieslijsten? Bij de beantwoording van bovenstaande vragen zal de focus liggen op het democratische aspect van het beleidsproces en legitimering van het Europees Parlement naar de Europeanen toe.

“De indeling op grond van nationaliteit gaat recht tegen het grondbeginsel van eenheid in en is daardoor zeer ongewenst.”

Ideologie of nationaliteit?

Het Europees Parlement vervult een belangrijke rol in het legislatieve proces van de Europese Unie. Er bestaan zeven fracties (plus één groep van 'niet ingeschreven' Europarlementariërs), met elk hun eigen ideologie (Breeman, Van Noort en Rutgers, 2008: 178). Zowel voor de indeling op grond van ideologie als op grond van nationaliteit zijn er argumenten aan te halen. Wij betogen hier echter dat de indeling op grond van ideologie de voorkeur verdient.

De samenwerking tussen staten zoals we die terugzien in de Europese Unie is historisch van aard. Dit is al terug te vinden in de samenwerking van de staten in het Romeinse Rijk (Breeman, Van Noort en Rutgers, 2008: 166) evenals in de onderhandelingen na de

twee wereldoorlogen. Men zocht toen naar een gemeenschappelijke identiteit die een stabiel Europa zou waarborgen. De intergouvernementele basis van de EU werd steeds meer de supranationale richting opgestuurd. Aan de oprichting van de Europese Unie ligt de eenheidsgedachte ten grondslag met als doel om extreme polarisatie te voorkomen. De indeling op grond van nationaliteit gaat dan recht tegen dit grondbeginsel in en is daardoor zeer ongewenst. Wanneer nationale belangen superioriteit genieten schiet de EU zijn doel voorbij.

De "sense of belonging" is een voorwaarde voor een vruchtbare samenwerking wat resulteert in een gemeenschapsgevoel. Engelen stelt dat wanneer dit gemeenschapsgevoel absent is, 'een Europese beslissing die niet geheel in het belang van een bepaalde lidstaat is, de Europese samenwerking in zijn geheel [dreigt] te delegitimeren in die lidstaat' (2004: 160). Om ruimte te creëren voor samenwerking dient men voort te bouwen op de Europese identiteit en niet meer langs nationale lijnen te denken zodat de EU en het EP gelegitimeerd worden.

De Europese vlag

“Europees Parlement te Brussel”

Draagvlak creëren

Anderzijds is een indeling op ideologie zeer nuttig binnen de EU. Vrijheid van meningsuiting zorgt ervoor dat minderheidsopvattingen in het politieke proces tot uitdrukking komen opdat het functioneren van de democratie wordt bevorderd (Fennema, 1997: 156). Beleidsvorming gaat niet langs één lijn. Door onderhandeling en het sluiten van compromissen zal hier beleid uitkomen dat op voldoende steun kan rekenen. Het creëren van draagvlak voor het beleid is dus een welkome resultante van deze politieke vorm van beleidsvorming (Bovens, 't Hart, Van Twist, 2007: 104). Een indeling op ideologie draagt hierdoor zowel bij aan het democratische besluitvormingsproces binnen de Europese Unie, als aan het legitimeren van haar bestaansrecht.

In de praktijk verenigen nationale partijen zich vaak met elkaar, om zo voor hun landsbelang op te komen. Zo zegt ook Hans van Baalen, VVD-partijleider: 'je doet het voor Nederland.' Staten dreigen meer voorkeur te hebben voor een intergouvernementele samenwerking met oog op behoud van de soevereiniteit (Engelen, 2004: 153). Echter, dit gaat ten koste van het democratische proces en de essentie van het bestaan van de Europese Unie, namelijk het versterken van de Europese identiteit.

Euroscepsis

In veel landen heerst tegenwoordig een steeds groter wordende euroscepsis. Het Europees Parlement geniet weinig aanzien in vergelijking met nationale parlementen. Velen vinden de Europese integratie veel te snel gaan. De nationale sentimenten die bij de kiezer van de Europese verkiezingen een rol hebben gespeeld, hebben volgens onderzoekers deels te maken met angst voor de gevolgen van globalisering (Europa NU, 2009c). Veel lidstaten maken zich zorgen dat deze angst voor verdere uitbreiding leidt tot de ondergang van de EU.

“Veel lidstaten maken zich zorgen dat angst voor verdere uitbreiding leidt tot de ondergang van de EU.”

Bij de Europese verkiezingen wordt gekozen op basis van nationale partijen. Echter, wanneer de eenmaal gekozen nationale delegaties zich hebben gevestigd in het EP, voegen zij zich samen in de fracties (Derksen, 2009). Hoewel deze fracties staan voor een bepaalde politieke overtuiging, kunnen binnen de fracties zeer uiteenlopende partijen voorkomen. Ter illustratie: Stel,

uw stem ging vijf jaar geleden naar de ChristenUnie. Hiermee heeft u ook de Lega Nord uit Italië, de anti-Europese UK Independence Party en de ultrakatholieke homohaters van de Liga Polskich Rodzin (Liga van Poolse Families) indirect gesteund (Derkzen, 2009). De fracties waarin allerlei partijen samenkomen zijn dus zeer onduidelijk voor de EU-kiezer (Voermans, 2009: 28).

Voermans stelt dat ook op politiek terrein samengewerkt dient te worden. De Europese Unie is namelijk niet langer beperkt tot economische samenwerking (2009: 28). Politieke samenwerking tussen 27 lidstaten leidt ongetwijfeld tot problemen. Van Middelaar wordt in het Nederlands Dagblad aangehaald door H. Ester. Hij stelt dat er niet alleen gekeken moet worden naar de botsingen van uiteenlopende belangen. Het is wellicht leerzamer te focussen op de ontmoeting van deze verschillende meningen en visies, en dit te zien als een bevordering van de samenwerking (2009: 13).

“Europees parlamentsgebouw te Brussel”

Politisering gewenst

Prof. mr. L.J. Brinkhorst, hoogleraar internationaal en Europees recht aan de Universiteit van Leiden, pleit voor een partnerschap dat in een vroeg stadium samenwerkt (2008: 6). De strijd van het politieke debat moet bovendien gevoerd worden op Europees niveau, volgens het streven van het Europees Parlement. Het grote probleem ligt vooral bij de nationale kieslijsten. Een verdere politisering van het Europees beleid is gewenst. Uiteindelijk zullen we moeten overgaan op Europese kieslijsten. Dit zal de Europese integratie en daarbij ook de Europese eenheid bevorderen.

Het Europees Parlement is dus een zeer belangrijk orgaan binnen de Europese Unie. Hiertoe is het belangrijk dat de parlementsleden op een juiste manier de Europeanen vertegenwoordigen. Ten eerste moeten zij meer politieke strijd in de Europese debatten gaan voeren. Het Europees Parlement moet ook gericht zijn op eenheid. Hierdoor vergroten we het draagvlak en dit is bevorderend voor de democratie en de legitimiteit naar de Europese burger toe. Daarnaast moeten de Europese lijsten de voorkeur verdienen boven de huidige nationale lijsten, om een duidelijker beeld te creëren. Samenwerking is ook een belangrijke doelstelling. In combinatie met de Europese lijsten en verdere politisering, moet dit komen tot een verenigde Europese Unie waar wij als Europese burgers vertrouwen in hebben en trots op kunnen zijn.

- Bovens, M.A.P., P. 't Hart en M.J.W. van Twist (2007), *Openbaar Bestuur. Beleid, organisatie en politiek*, Alphen aan den Rijn: Kluwer
- Breeman, G.E., W.J. van Noort en M.R. Rutgers (2008), *De bestuurlijke kaart van Nederland*, Bussum: Coutinho
- Brinkhorst, L.J. (2008), *Europese unie en nationale soevereiniteit*, Leiden: Universiteit Leiden
- Derkzen, S. (2009), 'Grensoverschrijdend stemmen', *Vrij Nederland*, 26 mei
- Engelen, E. (2004), *De staat van de democratie: democratie voorbij de staat*, Amsterdam: Amsterdam University Press
- Europa NU (2009c), <http://www.europa-nu.nl>
- Fennema, M. (1997), 'Het recht op Vrije Meningsuiting tegenover het Recht op Bescherming tegen Rassendiscriminatie', in: H. de Witte (red.), *Bestrijding van Racisme en*
- *Rechtsextremisme: Wetenschappelijke Bijdragen aan het Wetenschappelijke Debat*, Amersfoort: Acco, pp. 155-170
- Versluis, E. (1996), 'Het Europees Parlement: marginaal of machtig?', in: A. van der Vleuten (red.) (2007), *De bestuurlijke kaart van de Europese Unie*, Bussum: Coutinho
- Voermans, W. (2009), 'We hebben een ander Europarlement nodig', *Trouw, Podium*, 26 mei

Efficiency Down Under

Het efficiëntiedebat zoekt een antwoord op de vraag hoe de organisatie van de overheid ingericht moet worden om optimaal bij te dragen aan een efficiënte oplossing van maatschappelijke problemen. Dit artikel is gebaseerd op het project 'Rijksdienst voor de Toekomst', dat tot doel heeft om een overzicht te geven van de belangrijkste internationale trends en ontwikkelingen van bestuurlijke vernieuwing. Het kan worden gezien als een deelonderzoek van dat project en zal in die context het recente efficiëntiedebat in Australië in kaart brengen.

Rutger de Klerk en Koen van den Heuvel

De efficiëntie en effectiviteit van de overheid krijgt in Australië veel aandacht van de regering. De Labor Party, vanaf 2007 de regerende partij van Australië, heeft deregulatie als speerpunt genomen (Tanner, 2008-1). De huidige minister van Financiën, Lindsay Tanner, is ook minister van deregulatie, want "you need a Finance Minister as guardian of fiscal discipline, and a Deregulation Minister as guardian of regulatory efficiency. The two roles fit naturally together, and I am very pleased to have both of them" (Tanner, 2008-2).

Het huidige kabinet heeft een 'deregulatie-agenda', om beleid en regelgeving effectiever en efficiënter te maken (Department of Finance, 2007). Aanleiding hiervoor was 'Taskforce Banks', die heeft onderzocht waar hervorming van de regelgeving onmiddellijke voordelen kan bieden voor het bedrijfsleven. Begin 2006 kwam hun rapport uit, dat grotendeels wordt onderschreven door de regering (Australian Government, 2006). In navolging van dit nationale voorbeeld hebben ook de samenwerkende politieke leiders van alle deelstatelijke en territoriale overheden besloten om de hervorming van regelgeving tot hoogste prioriteit te maken (COAG, 2006).

Red tape

In 2007 brengt het Management Advisory Committee (MAC) een rapport uit; "Reducing red tape in the Australian Public Service". Het rapport bevat een reeks voorstellen om de administratieve lasten voor de agentschappen te verminderen zonder afbreuk te doen aan publieke verantwoording (Shergold, 2007). De MAC ontdekt dat er veel misverstanden bestaan bij ambtenaren over instructies, financiële bevoegdheden en administraties, waardoor deze processen ingewikkelder en tijdrovend worden. Met de juiste informatie moet dit bestreden worden (Department of Finance and Deregulation, 2008).

Vlag van Australië

“Er bestaan veel misverstanden bij ambtenaren over instructies, financiële bevoegdheden en administraties, waardoor deze processen ingewikkelder en tijdrovend worden.”

Een belangrijke hervorming binnen de Australische overheid is de "whole of government approach (WoG). Dit is een aanpak waarbij overheidsorganen zich verantwoordelijk voelen voor het gehele overheidswerk, en niet enkel voor de aan hen toegewezen taken (Management Advisory Committee, 2004: 4). Hoewel Australië niet vooroploopt met de invoering van WoG, zitten ze wel in de kopgroep, vlak achter andere Commonwealth-landen als Engeland en Canada (Halligan, 2006). Zo introduceerde Australië in 2001